

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI
mavzusidagi Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
2026-yil 25-26-sentabr

(1-qism)

JIZZAX-2026

Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari. Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to'plami – Jizzax: O'zMU Jizzax filiali, 2026-yil 25-26-sentabr. 507-bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globalashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e'tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma'ruza tezislari to'plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo'nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o'qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarining ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas'ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay'ati a'zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A., p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD) dots., Norbekova B.Sh. p.f.f.d.(PhD) dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O'ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo'rayev M.M.

Mazkur to'plamga kiritilgan ma'ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlarning to'g'riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

5. Ivanov A.Yu. Sto velikix shaxmatistov / A.Yu.Ivanov. – M.: Veche, 2017. – 416 s.
6. Sorokin P.A. Sistema sosiologii. -T. 2. - M., 1994.
7. Fromm E. Anatomiya chelovecheskoy destruktivnosti. – M.: Respublika, 1994.
8. Shteyner R. Mirovozzrenie Gyote / Per. s nem. – SPb.: Demetra, 2011. – 112 s.
9. Yung K.G. Tevistokskie leksii. Analiticheskaya psixologiya: eyo teoriya i praktika / per. s angl. V.I. Menjulina. – M.: AST, 2009. – 252 s.
10. Yaroshinskaya A. Chernobil. 20 let spustya. Prestuplenie bez nakazaniya. – M.: Vremya, 2006. – (Dokumentalniy roman.)
11. Freepic Company / www.freepikcompany.com. 2022-02-23.

EMOTSIONAL INTELEKTNING TALABALAR O‘QUV MOTIVATSIYASIGA TA’SIRI

Karakulova Umida Abduvakilovna

O‘zMU Jizzax filiali “Psixologiya” kafedrasi assistenti

umida260686@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada emotsional intellektning talabalarda o‘quv motivatsiyasini shakllantirishdagi o‘rni psixologik jihatdan tahlil qilinadi. Shaxsning o‘z emotsiyalarini anglashi, ularni boshqarishi va ijtimoiy munosabatlarni samarali tashkil eta olishi akademik faollik va motivatsiyaga qanday ta’sir ko‘rsatishi yoritiladi.

Kalit so‘zlar: emotsional intellekt, o‘quv motivatsiyasi, talaba shaxsi, akademik faollik, emotsional kompetentsiya, motivatsion barqarorlik. Zamonaviy oliy ta’lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biri – talabalarning nafaqat bilim olishini, balki ularning shaxsiy-psixologik salohiyatini rivojlantirishni ta’minlashdir.

Globalashuv, raqamli texnologiyalar va bilimlar iqtisodiyotining jadal rivojlanishi oliy ta’lim tizimi oldiga nafaqat raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash, balki ularning shaxsiy, ijtimoiy va psixologik kompetensiyalarini ham rivojlantirish vazifasini qo‘ymoqda. Zamonaviy mehnat bozori sharoitida mutaxassisning muvaffaqiyati faqat kasbiy bilim va ko‘nikmalar bilan emas, balki o‘z emotsiyalarini anglash va boshqarish, boshqalar bilan samarali muloqot qilish, murakkab vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilish hamda ichki motivatsiyani saqlab qolish qobiliyati bilan ham belgilanadi. Shu sababli emotsional intellektni shaxsning akademik va kasbiy rivojlanishini ta’minlovchi muhim psixologik resurs sifatida o‘rganishga bo‘lgan ilmiy qiziqish tobora ortib bormoqda.

Oliy ta’limda talabalarning o‘quv motivatsiyasini shakllantirish va barqarorlashtirish masalasi ham psixologiyaning muhim tadqiqot yo‘nalishlaridan biridir. O‘quv motivatsiyasi talabaning ta’lim faoliyatiga munosabati, bilimlarni egallashga bo‘lgan ehtiyoji, maqsadga yo‘nalganligi, o‘quv faoliyatidagi faolligi va o‘zini o‘zi boshqarishi bilan bevosita bog‘liq bo‘lgan murakkab psixologik hodisa sifatida namoyon bo‘ladi. Shuning uchun o‘quv motivatsiyasini faqat tashqi

rag'batlantirishlar bilan emas, balki talabaning ichki psixologik resurslari bilan bog'liq holda o'rganish ilmiy va amaliy jihatdan muhimdir.

Biroq emotsional intellektning akademik faoliyat bilan bog'liqligi aniqlangan bo'lsa-da, ushbu munosabatni aynan o'quv motivatsiyasi, uning tarkibiy ko'rsatkichlari va talabaning motivatsion faoliyatini rivojlantirish jarayoni bilan bog'liq holda o'rganish alohida ilmiy masalani tashkil etadi. Shuningdek, turli tadqiqotlarda emotsional intellektning nazariy modeli, o'lchash usuli, tanlanma xususiyatlari va ta'lim bosqichiga qarab natijalar farqlanishi mumkinligi qayd etilgan. Shu sababli mazkur munosabatni muayyan ijtimoiy-madaniy va ta'limiy sharoitda empirik tekshirish zarur.

Respublikamizda oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim sifatini oshirish, talabalarning intellektual va shaxsiy salohiyatini rivojlantirish hamda inson kapitalini yuksaltirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar psixologik tadqiqotlar oldiga yangi ilmiy vazifalarni qo'ymoqda. Mazkur vazifalar doirasida talabalarning o'quv motivatsiyasini kuchaytirishga xizmat qiluvchi ichki psixologik resurslarni aniqlash va ulardan ta'lim jarayonida samarali foydalanish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Emotsional intellekt ana shunday resurslardan biri sifatida talabalarning o'quv faoliyatidagi faolligi, o'z-o'zini boshqarishi, maqsadga intilishi hamda akademik muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qilishi mumkin.

O'quv motivatsiyasi muammosi psixologiya fanida mustaqil ilmiy yo'nalish sifatida shakllangan bo'lib, uning nazariy-metodologik asoslari A. Maslou, D. MakKlelland, V. Vrum, E. Desi va R. Rayan, A. Bandura, B. Vayner, J. Atkinson hamda boshqa olimlarning ilmiy qarashlarida yoritilgan. Mazkur tadqiqotlarda motivatsiyaning ichki va tashqi omillari, ehtiyojlar, maqsadga yo'naltirilgan faoliyat, o'zini o'zi boshqarish, akademik muvaffaqiyat hamda o'quv faoliyatining psixologik determinantlari keng tahlil qilingan.

Xorijiy empirik tadqiqotlarda emotsional intellektning akademik faoliyat bilan aloqasi bo'yicha sezilarli ilmiy baza shakllangan. Masalan, MacCann va hammualliflarining meta-tahlilida emotsional intellektning akademik natijalar bilan umumiy bog'liqligi $p=.20$ darajasida aniqlangan. Bunda emotsional intellektning turli modellari va tarkibiy yo'nalishlari bo'yicha natijalar ham bir xil emasligi ko'rsatilgan.

Shu bilan birga, emotsional intellekt va akademik natijalar o'rtasidagi munosabat bo'yicha meta-tahlillar natijalarida ijobiy bog'liqlik qayd etilgan bo'lsa-da, ushbu bog'liqlikning kuchi va namoyon bo'lishi o'lchov modeli, yosh, ta'lim bosqichi va boshqa moderatorlarga qarab o'zgarishi mumkin.

Emotsional intellekt talabalarda o'quv motivatsiyasining shakllanishi va barqarorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatuvchi muhim psixologik omil hisoblanadi. Uni maqsadli rivojlantirish orqali talabalarning akademik faolligini oshirish, stressga chidamliligini kuchaytirish va o'quv natijalarini yaxshilash mumkin. Shu bois oliy ta'lim tizimida emotsional intellektni rivojlantirishga qaratilgan dasturlarni joriy etish dolzarb vazifa sifatida qolmoqda. Kelgusida ushbu yo'nalishda chuqurroq

empirik tadqiqotlar olib borish va amaliy dasturlar ishlab chiqish muhim ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR

1. MacCann C, Jiang Y, Brown LER, Double KS, Bucich M, Minbashian A. Emotional intelligence predicts academic performance: A meta-analysis. Psychol Bull. 2020 Feb;146(2):150-186. doi: 10.1037/bul0000219. Epub 2019 Dec 12. PMID: 31829667.
2. Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, **18**, 13-25.
3. Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (2004). **Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?** Teachers College Press.
4. Bloodworth, M. R., & Walberg, H. J. (2007). Emotional intelligence and academic achievement: A meta-analytic review. *Educational Psychology Review*, **19**(2), 119-135.
5. Goleman, D. (1995). **Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ**. Bantam Books.
6. Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In **Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators** (pp. 3-31). Basic Books.

BO‘LAJAK MUHANDISLARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHDA VIRTUAL LABORATORIYA KOMPLEKSLARINING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Abduraxmanov Zoxidjon Baxtiyor o‘g‘li
O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali
abdurahmonovzohidjon23@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada bo‘lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini shakllantirishda virtual laboratoriya komplekslarining didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Virtual muhitning nazariya va amaliyotni integratsiyalash, texnik jarayonlarni vizuallashtirish, mustaqil ta’lim va tahliliy fikrlashni rivojlantirishdagi o‘rni asoslangan. Shuningdek, virtual laboratoriya mashg‘ulotlarini tashkil etishning asosiy didaktik tamoyillari va bosqichlari tavsiflangan.

Kalit so‘zlar: kasbiy kompetentlik, virtual laboratoriya, muhandislik ta’limi, raqamli ta’lim, didaktik tamoyillar.

Kirish

Muhandislik faoliyatining raqamlashtirilishi oliy ta’limda bo‘lajak muhandislarni tayyorlashga yangi talablarni qo‘ymoqda. Zamonaviy mutaxassis nazariy bilim bilan birga texnik tizimlarni tahlil qilish, muammolarni mustaqil hal etish, raqamli vositalardan foydalanish va asoslangan muhandislik qarorlarini qabul qilish qobiliyatiga ega bo‘lishi zarur.